

Anatolii Mykolaiovych Kolodnyi, Dr Hab., Prof.,
Liudmyla Oleksandrivna Fylypovych, Dr Hab., Prof.
Hryhoriy Skovoroda Institute of Philosophy of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

THE CONCEPT OF RELIGIOUS SECURITY: METHODOLOGICAL APPROACHES OF ACADEMIC RELIGIOUS STUDIES

The article considers the methodological approaches used by academic religious scholars in forming the concept of religious security, in particular in Ukraine. A complete and holistic strategy or program "Religious security of Ukraine" does not yet exist, but it is being actively developed. In general, security is understood as a state in which no one and nothing threatens anyone or anything.

The authors define the religious security of Ukraine as the protection of its spiritual and religious space from aggression, destruction, interference, imposition, coercion, correction, etc. by other non-Ukrainian structures, organizations, states, people who are aimed at blur and the destruction of the Ukrainian world, reducing its resistance to all other worlds.

The authors analyze in detail the external and internal factors of religious security of Ukraine, which threaten its independence and autonomy, individual and collective identity.

Based on this analysis, it is concluded that the Concept of national and religious security should contain provisions that ensure the free confession of faith by every citizen of Ukraine with the freedom of the religious communities functioning. The authors formulate the methodological approaches of Ukrainian academic religious studies that will allow to build this Concept. Among them: 1) worldview focus on building Ukrainian world, which is understood as a society dominated by Ukrainian values, Ukrainian visions, constructively change post-Soviet and Russian stereotypes and forms of interaction between people and social structures to specifically Ukrainian; 2) upholding the value of religious freedom and the plurality of religious life in Ukraine; 3) to affirm the openness of the religions existing in Ukraine, when one or another religious system is not closed to different tradition, but is open for communication with other institutions of both the secular and religious world; 4) to practice a new format of communication, which is possible only through and in the form of dialogue: dialogue between Church and State, Church and society, Church and Church; 5) to assist the state and its representatives in implementing the policy of equality with regard to religious organizations; 6) rely on the professionalism of experts and the responsibility of the media in objective coverage, scientific analysis and large-scale dissemination of information about the religious life of Ukraine. All this should contribute to the dominance of stability, predictability, legality, mutual understanding and cooperation of representatives of both the religious and state spheres, both secular and religious segments of Ukrainian society.

Keywords: national interests, religious security, religious danger, Ukraine, religious centers, methodological approaches.

УДК 283/289

DOI: 10.17721/sophia.2020.16.5

В. В. Куриляк, канд. техн. наук
Національний університет "Острозька академія", Острог, Україна
ORCID: 0000-0001-5245-9700
e-mail: valentina.kuryliak@gmail.com

НАПРЯМИ БЛАГОДІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕРКВИ АДВЕНТИСТІВ СЬОМОГО ДНЯ

Представлено аналіз благодійної діяльності церкви адвентистів сьомого дня (церква АСД) як однієї із представниць протестантської спільноти. Визначено, що одним із пріоритетних напрямів соціального служіння суспільству адвентисти вважають благодійність, через яку всіляко намагаються допомагати людям, які потерпають від голоду, воєнних дій, конфліктів тощо. Зосереджено, зокрема, увагу на домінуючих благодійних програмах адвентистів, таких як: "Східний янгол" та "Руки надії", через які адвентисти сьомого дня надають матеріальну та іншу допомогу населенню в різних куточках України. Встановлено, що адвентисти з моменту свого виникнення й донині виконують важливі соціальні програми, які спрямовані на поліпшення фізичного та матеріального становища соціально незахищених верств населення. Акцентовано увагу на тому, що внесок адвентистів у соціально-економічний розвиток України, з одного боку, є порівняно незначним, але з іншого боку, за рахунок сумлінного виконання своїх громадянських обов'язків віряни цієї деномінації систематично служать потребам суспільства в міру своїх можливостей. Свій обов'язок перед державою та суспільством адвентисти визначають такими положеннями: сумлінна сплата податків, розвиток бізнесу і створення нових робочих місць, встановлення справжніх людських стосунків й активне благодійництво. Визначено, що життєдіяльність адвентистів підпорядкована християнській етиці: право власності, старання праця, свобода підприємництва, благодійність. Як наслідок – усі дії представників цієї релігії спрямовані на людину та її потреби. Умовним керівництвом у соціальному служінні адвентистів є "Соціальне вчення Церкви християн адвентистів сьомого дня", у якому викладено принципи соціальної відповідальності адвентистів перед суспільством, частиною якого є вони самі. Найпотужнішою благодійницькою організацією церкви АСД є "Адвентистське агентство допомоги і розвитку" (АДРА), через яке Церква намагається допомогти людям, які потрапили у кризові ситуації. Встановлено, що з 2014 р. АДРА активно допомагає жителям на території Донецької та Луганської областей. Проаналізовано звіти АДРА, які доводять, що благодійне агентство адвентистів реалізовує продовольчі, непродовольчі й інші програми на всій території України.

Ключові слова: благодійна діяльність, церква адвентистів сьомого дня, протестантизм, Україна.

Вступ. Основою діяльності і метою будь-якої релігійної організації є сповідання віри, моральне вдосконалення людини й порятунок її душі. У взаєминах конфесій із сучасним світським суспільством і державою ці підстави і цілі виявляються в місії церков, деномінацій, нових релігійних рухів і їхньому соціальному служінні. У світовій історії релігій саме церкви завжди виконували важливі соціальні функції, захищаючи слабких і знедолених, закликаючи до милосердя і розвиваючи його, піклуючись про дітей і людей похилого віку. Крах радянської держави призвів до колосальних і різних за характером змін життя народів на пострадянському просторі.

Зауважимо, що соціально-економічний розвиток України багато в чому залежить від стану здоров'я нації. Підтримуючи високі моральні стандарти, виховуючи у своєму середовищі абсолютне несприйняття споживання алкоголю і наркотичних засобів, тютюнокуріння, культивуючи та пропагуючи в суспільстві здоровий спосіб життя, виступаючи проти абортів, українські протестанти на сьогоднішній день формують одну з найбільш

здорових, працездатних й оптимістично налаштованих груп населення. Відомий на весь світ соціолог Макс Вебер у роботі "Протестантська етика і дух капіталізму" неодноразово наголошував на тому, що країни, де набув поширення протестантизм, досі залишаються лідерами суспільного й економічного розвитку. Економічна політика Німеччини, Велика Британія, Скандинавії, США з переважною більшістю протестантів орієнтують громадян на відповідальне ставлення до праці. Така орієнтація збігається з релігійним світоглядом останніх, оскільки праця, на думку протестантів, є нічим іншим як служінням Богу [1]. Відповідно, прошарок суспільства, що дотримується згаданих вище норм, є серйозним генетичним і демографічним ресурсом України. Одним із таких людських ресурсів є спільнота церкви АСД. Саме тому метою дослідження визначаємо аналіз основних акцентів благодійної діяльності церкви АСД.

Ступінь розробки теми. Харитативна діяльність протестантських церков зацікавила науковців, дослідників у зв'язку із вивченням історії виникнення та стано-

влення протестантизму в Україні загалом, так і окремих його гілок: баптистів, п'ятидесятників, адвентистів тощо. Дослідницьку увагу на благодійність протестантів звернув Гнат Меренков у своїй статті "Харитативна діяльність пізньопротестантських церков в Україні: тенденції розвитку" [9, с. 27], у якій намагався окреслити відмінність між світською та релігійною благодійністю. Дослідник акцентував увагу на тому, що протестантська благодійність радше є принципом життя і виявом справжнього християнського духу та характеру стосовно оточуючих. Іван Чернушка у своїй дисертації розкрив питання адвентистської благодійності як важливої складової соціальної роботи цієї деномінації [10, с. 58]. Також у спільному дослідженні Віталій Докаш та Іван Чернушка "Інституалізація адвентизму в Україні" [11] акцентували увагу на тому, що адвентисти завдяки заснуванню філії АДРА та її діяльності на території України заявили про себе як про самодостатню релігійну деномінацію, здатну на належному рівні відповідати на потреби суспільства. Однак ґрунтовних досліджень благодійної роботи адвентистів як окремого напрямку діяльності наразі не має, саме цей факт став основою для проведення дослідження на тему "Напрями благодійної діяльності церкви адвентистів сьомого дня".

Виклад основних матеріалів дослідження. Практика доводить, що протестантськими об'єднаннями розроблено і реалізовано ефективні програми реабілітації наркозалежних. Переважна більшість протестантських церков створила реабілітаційні центри, завдяки яким тисячі молодих людей змогли навчитися жити за принципами здорового способу життя, зайнялися суспільно-корисною працею, повернулися до своїх родин й отримали якісну освіту завдяки фінансовим зусиллям протестантів. Отже, цей напрямок діяльності протестантських церков, так само як їхня робота серед ув'язнених та тих, хто звільнився з місць позбавлення волі, заслуговує суспільного визнання та державної підтримки [2]. Основні положення, що стосуються можливого внеску протестантів у соціально-економічний розвиток України, викладені в розділах згаданих концепцій, присвячених економіці, праці та власності. Природно, що аргументація всіх цих положень ґрунтується на Біблії. Водночас на першому плані в оцінці тих чи інших економічних процесів фігурує людина, особистість, її права і потреби: "Людина є осередком і метою будь-якої економічної діяльності, тому все в ній повинно бути підпорядковане не "інтересам виробництва", а потребам людини" [2].

Питання економічної діяльності протестантської церкви розглядають крізь призму християнської етики: "Основними біблійними принципами в економічній сфері є: 1. Право власності. 2. Старанна праця. 3. Свобода підприємництва. 4. Благодійність [3]. Особливу увагу приділено праву приватної власності для блага людей. Водночас наголошується, що Писання не надає переваги жодній із форм власності: приватна, громадська, державна, муніципальна, кооперативна та інші її форми мають рівне право на існування, а держава зобов'язана оберігати від зазіхання всі форми власності. З огляду на процеси, що відбуваються в економічному житті країни, протестантські церкви категорично виступають проти довільного переділу і відчуження власності як порушення волі Божої" [4].

Одним із фінансово перспективних напрямів роботи адвентистів є їхня підприємницька діяльність. Автори "Соціального вчення Церкви християн адвентистів сьомого дня", наприклад, сформулювали принципи соціальної відповідальності підприємців. Вони бачать їхню реалізацію в таких положеннях: сумлінна сплата податків; розвиток бізнесу і створення нових робочих місць;

встановлення справжніх людських стосунків (усі питання, пов'язані із заробітною платою, умовами праці та відпочинку тощо, слід розв'язувати у процесі соціального діалогу, на основі чітких домовленостей, що влаштовують обидві сторони); підтримка соціальних програм як продумана політика фірми або корпорації, зокрема й у формі особистої благодійності або партнерства з іншими комерційними, некомерційними, благодійними або релігійними організаціями тощо [3].

З поданого вище бачимо, що декларовані положення церкви АСД вдало доповнюють і розширюють політику держави України щодо розвитку малого та середнього бізнесу. А акцент на співпрацю із благодійними та релігійними організаціями стимулює підприємців думати про інтереси населення та їхні потреби.

Матеріальні статки, здобуті внаслідок діяльності бізнесменів-адвентистів, розподіляються за такими напрямками:

- через сумлінну сплату податків на поповнення державного і місцевого бюджетів;
- на потреби церков шляхом сплати десятини або спонсорської допомоги;
- на розвиток власного бізнесу і потреб своєї сім'ї;
- на благодійні цілі і спонсорську підтримку різних соціальних і культурних проєктів релігійних організацій, державних і муніципальних установ.

Відповідно, сумлінне й ефективне підприємництво та отримані від нього прибутки протестантські церкви розглядають як матеріальний фундамент усієї проведеної ними соціальної роботи, такої як благодійність, турбота про слабких, профілактика та подолання алкоголізму й наркоманії, робота з бездоглядними дітьми та вихованцями дитячих будинків, з людьми, що порушили закон і відбувають покарання в місцях позбавлення волі тощо.

Благодійність адвентисти розглядають як найважливіший напрям їхнього соціального служіння. Вона має чітке обґрунтування в адвентистському віровченні. "Благодійність – один із яскравих доказів того, що люди є розпорядниками Божої власності. Святе Письмо неодноразово закликає нас піклуватися про потреби тих, хто з різних причин не може сам себе забезпечити" [4].

У контексті заявленої теми зауважимо:

- по-перше, зняття обмежень в діяльності релігійних організацій призвело як до їхнього бурхливого зростання, так і до відродження власне релігійного життя;
- по-друге, в умовах краху радянської ідеології і виникнення ціннісного вакууму саме релігійні діячі, ґрунтуючись на віровченні, послідовно орієнтують особистість і суспільство на етику, мораль, гуманність, збереження культурної спадщини;
- по-третє, перехід до ринкової економіки послабив функції соціального захисту громадян з боку держави.

До цього слід додати й об'єктивні виклики сучасного світу: екологічні кризи, етнопонаціональні зіткнення та регіональні війни, терористичні загрози, фінансово-економічні кризи тощо. У цих умовах у межах методологічної концепції "Виклик і відповідь" англійського історика А. Тойнбі (1889–1975), що отримала визнання в суспільствознавчому дискурсі, можемо говорити про наявність комплексу об'єктивних і суб'єктивних викликів усім соціальним групам, організаціям й елітам. Відповіді на ці виклики намагаються знайти і релігійні організації, зареєстровані на території української держави.

Більше того, варто підкреслити, що лідери українських протестантських церков вважають свободу совісті та віросповідання однією з найважливіших серед прав і свобод людини. На їхню думку, вона має основне значення. Як ідеться в документі церкви АСД, "суспільство не має права визначати межі свободи совісті особис-

тості. І свобода, і совість притаманні людині від створення і формують у неї образ Божий" [4]. Лідери, які сприяють міжнародному розвитку країни, заявляють, що право на релігійну свободу "... є необхідною умовою і засобом добровільної віддачі себе Єдиному Богу і виконання Його волі" [4], а тому повага держави до права людини на вічне життя є "...головним критерієм при визначенні меж всіх інших прав і свобод, які формуються суспільством у термінах цивільного законодавства" [4]. Сенс цього недостатньо чіткого пасажу, імовірно, полягає в тому, що кордони всіх інших прав і свобод не повинні бути вужчими, ніж це потрібно для забезпечення реальної релігійної свободи. Проте, водночас, вони не повинні бути і занадто широкими, коли відкриваються можливості для аморальних вчинків, свавілля, анархії й тиранії [4]. Свобода совісті в розумінні протестантів обіймає всю сукупність свобод, пов'язаних із переконаннями людини, тобто свободу бути віруючим або невіруючим, обирати або змінювати свою віру тощо. Відповідно до цього висловлюється готовність захищати права тих, у кого вони обмежуються або зневажаються. Повага до права людини на свободу совісті, терпимість щодо чужих переконань, толерантність – "найкраща профілактика будь-якого роду екстремізму", стверджується в документі українських протестантів [5].

Отже, із християнської позиції свобода людської особистості вкорінена в Бога, вона є одним із проявів образу Божого. Секулярна свідомість розглядає свободу людини як її природне, сутнісне надбання, ніяк не пов'язане із трансцендентним буттям. Протестанти через п'ять років після прийняття своєї "Соціальної позиції..." здійснили її друге видання (2009), значно розширивши, дещо змінивши структуру, увівши низку нових тем. Аналогічну роботу провело і керівництво євразійського відділення церкви АСД над текстом свого соціального вчення і опублікувало його оновлену редакцію у 2009 р. Саме це вчення і визначає основні концептуальні цілі та призначення благодійної роботи церкви.

Інтерес церкви АСД до служіння в гуманітарній сфері з'явилася на початку 1890-х рр. У той час керівники церкви заснували Медичну місіонерську та благодійну асоціацію адвентистів сьомого дня. Новостворена організація почала проводити благодійні програми в незаможних районах Чикаго. Зазначені програми спочатку фінансували з невеликих прибутків асоціації, а згодом – за рахунок пожертвувань членів церкви. Місії в Чикаго належав притулок для безхатченків, дешевий кафетерій, недороге місце для ночівлі, роздача одягу, дім для незаміжних знедолених матерів, громадський центр здоров'я та відпочинку матерів і дітей та агентство із працевлаштування звільнених від тюремного ув'язнення. Ця ідея набула розповсюдження також в інших містах, тож у 1903 р. адвентисти займалися подібною благодійною діяльністю у 24 містах у 17 штатах та трьох країнах.

На початку ХХ ст. церква АСД мала свої представництва не тільки в США, а й за кордоном. У багатьох країнах засновували школи, клініки та лікарні. У 1918 р. адвентисти зібрали гуманітарну допомогу для жителів Європи, що постраждали від Першої світової війни. Друга світова війна завдала ще більших руйнувань у Європі, а також в Азії та Північній Африці. У той період цілим народам загрожував голод та хвороби. Відгукнувшись на тогочасні виклики, церква АСД створила склади для переправлення гуманітарних вантажів за кордон через океан. Протягом 1940-х рр. понад 1 200 т різноманітного одягу було переправлено в 41 країну. Зазвичай це були європейські країни й острови Тихого океану, що потерпали від воєнних дій.

Оскільки діяльність з надання допомоги церквою АСД поступово розширювалась, то церковні керівники ухвалили рішення створити окрему організацію, окреме служіння, що буде опікуватися цією справою. Отже, у листопаді 1956 р. Генеральна конференція церкви АСД проголосувала за створення Служби благодійності адвентистів сьомого дня (Seventh-day Adventist Welfare Service, SAWS). Ця організація мала виконувати такі завдання:

- займатися, просувати, розвивати і вести благодійну або виховну роботу;
- надавати національну і міжнародну допомогу людям усіх народностей під час миру або війни з метою полегшення болю, голоду і страждань шляхом надання продуктів харчування, одягу і ліків, а також засобів і послуг для їхнього управління і розподілу;
- надавати допомогу в духовній, моральній і фізичній реабілітації жертв війни або інших стихійних лих, охоплюючи еміграцію, імміграцію, репатріацію і розселення біженців, а також надання соціальних послуг, таких як охорона здоров'я, освіта, відпочинок, професійна підготовка і громадські центри, зокрема з наданням коштів, матеріалів та устаткування;
- продовжувати реконструкцію, надаючи технічні послуги, кошти, матеріали й обладнання для відновлення, будівництва та установки шкіл, бібліотек, дитячих будинків, лікарень, медичних центрів, промислових підприємств і сільськогосподарських проєктів.

Поставлені широкомасштабні плани насамперед були покликані утримувати суспільну увагу до питань з надання матеріальної та інших видів допомог нужденним верствам населенням. SAWS уже в 1958 р. прозвітувала про постачання допомоги у 22 країни на загальну суму 485 тис. дол США. Через чотири роки кількість країн збільшилася до 29 із загальною сумою 2,3 млн дол США. Туди входили країни Південної Америки та Близького Сходу, що потерпали від різноманітних нещастя.

У перші роки в діяльності SAWS переважали продовольчі програми. Переважно це було пов'язано з тим, що ця організація співпрацювала з Агентством з міжнародного розвитку Сполучених Штатів (USAID). Агентство, зі свого боку, несло відповідальність за реалізацію закону США про розподіл надлишкової кількості продуктів харчування, які були в США, у закордонні країни через приватні добровільні організації, до яких належала також SAWS. Завдяки цьому в 1960–1962 рр. загальний обсяг постачання збільшився у чотири рази.

У середині 1970-х рр. адвентистська благодійна організація почала розширювати масштаб своєї місії з акцентування уваги на програмах допомоги при різноманітних лихах до проєктів із довготерміновим розвитком. У 1976 р. наприклад, SAWS уклала контракт з USAID на проведення чотирирічної програми з навчання сільському господарству для 150 франкомовних фермерів в африканській країні Чад з метою нагодувати багатьох мешканців у Сахеліанській Африці. Цей проєкт, причому досить успішний, став зразковим прикладом розвитку, символом зміни концепції місії цієї організації. У 1973 р. в назві організації відбулися зміни. Було замінено слово "благодійність" (Welfare) на слово "світ" (World). Цим нововведенням пропонували перейти від допомоги у кризових обставинах до світових ініціатив щодо загального розвитку людства. Назва організації набула такого вигляду – Світова служба адвентистів сьомого дня (SAWS).

У кінці 1970-х рр. SAWS продовжувала активно розвивати свої стосунки з USAID у програмах, аналогічних сільськогосподарському проєкту в Чаді. У 1982 р. SAWS отримала грант від USAID для програми розвитку у

23 країнах, насамперед в Африці. Цей грант став поштовхом, що зробив розвиток населених пунктів основним методом роботи цієї адвентистської організації. У цей самий час державні спонсори з Канади, Австралії та Європи почали надавати кошти різноманітним церковним організаціям на розвиток населених пунктів. Церква АСД бажала підкреслити перехід від переважно гуманітарної організації до організації, що передбачала як громадський, так й інституціональний розвиток. Для цього церковні керівники у 1983 р. об'єднали SAWS із Комітетом з інституціонального розвитку. Таким чином було сформовано Адвентистське агентство допомоги та розвитку (Adventist Development and Relief Agency, ADRA). Термін та аббревіатура ADRA були уперше вжиті у 1981–1982 рр. під час консультацій у Нідерландах між двома європейськими дивізіонами церкви АСД.

У 1980–1990-х рр. діяльність ADRA швидко розвивалася. Основними напрямками роботи були: розвиток населених пунктів, розподіл продовольчих товарів, інституціональний розвиток та усунення наслідків стихійних лих. Нині офіс ADRA International розташований у Сільвер Спрінг, штат Меріленд, що є центральним координаційним офісом для підтримки зростаючої мережі офісів на земній кулі. Кожен дивізіон церкви АСД має своє відділення цієї організації. Вони, зі свого боку, координують роботу цієї організації на рівні окремих країн [6]. Глобальна мережа ADRA діє у 118 країнах і територіях світу. Загальна кількість проєктів – 1043. Кількість осіб, які отримали допомогу від проєктів ADRA, понад 16 млн [7].

Щодо діяльності ADRA в Україні, то одними із найвідоміших були і є проєкти "Руки надії" та "Східний янгол". Їхньою метою було надавання психологічної, освітньої та матеріальної допомоги сім'ям внутрішньо переміщених осіб Донецької та Луганської областей, багатодітним і малозабезпеченим сім'ям Дарницького р-ну м. Києва. Періоди проведення проєкту "Руки надії":

- 1) 11.02.2015–03.31.2016 (допомога 180 особам);
- 2) 14.11.2016–15.09.2017 (допомога 209 особам);
- 3) 01.12.2017–31.05.2018 (допомога 30 сім'ям);
- 4) 1.10.2018–28.02.2019 (допомога 30 сім'ям).

У межах проєкту було надано психологічну допомогу сім'ям. Надійшла матеріальна допомога, до якої входили продукти харчування, вітаміни й одяг. Відбувалися заняття у клубах з вивчення англійської мови, гри в теніс, роботи за комп'ютером, плетіння бісеру, виготовлення виробів власноруч, малювання, гри на гітарі, "Клуб друзів". Отже, цей проєкт полягав не лише в наданні необхідної допомоги, а також у розвитку соціальних, комунікативних і творчих навичок. Спонсорами цього проєкту були: 1) ADRA Canada (\$ 37,186.00), 2) ADRA Germany (19,600.00 EUR), ADRA Ukraine (4,001.00 EUR). 3) ADRA Germany, ADRA Switzerland, ADRA Ukraine (25,000.00 EUR); 4) ADRA Switzerland, ADRA Ukraine (16,994.67 USD).

Відкриття проєкту "Східний янгол" було ініційовано нарадою керівників відділів та адміністраторів Української уніонної конференції ЦАСД від 6–8 жовтня 2014 р. У благодійного проєкту "Східний янгол" є декілька організаторів: ЦАСД в Україні, телеканал "Надія" та ADRA. Особливість проєкту полягає в тому, що засоби для допомоги населенню в умовах збройного конфлікту (речі та продукти) надходять не від міжнародних організацій, як у багатьох інших проєктах ADRA, а їх збирають зазвичай члени ЦАСД в Україні. Хоча також до цієї справи залучені й благодійники з інших країн. З адвентистів формують бригади волонтерів-будівельників, які вирушають в окуплені війною населені пункти Донецька відновлювати зруйноване житло. ADRA, зі свого боку, виконувала роль посередника, оплачувала дорожні витрати для поста-

чання гуманітарних вантажів та допомагала в розподілі матеріальних ресурсів тим людям, хто мав потребу.

Проєкт "Східний янгол" реалізують у чотирьох напрямках:

- збирання продуктів харчування,
- збирання товарів першої необхідності,
- фінансова підтримка для закупівлі будівельних матеріалів,
- організація волонтерських груп для відновлювальних робіт постраждалих будинків.

На початок листопаду 2014 р. у м. Слов'янськ Донецької обл. силами бригади будівельників "Східний ангел" було відремонтовано два будинки по вул. Радгоспна та вул. Уральська, які постраждали від артобстрілів. Інформаційну підтримку проєкту надавала програма "Помоліться за мене" на телеканалі "Надія".

Ресурсами для проєкту "Східний янгол" є кошти, що пожертвували глядачі телеканалу "Надія", та продукти і будівельні матеріали, пожертвовані завдяки діяльності волонтерів, зокрема, були проведені акції волонтерами біля магазинів, торгових центрів тощо. Волонтери були організовані в групи для надання допомоги та зібрані у будівельні бригади. Відбувався збір одягу, харчових продуктів, засобів першої необхідності на базі духовних центрів у різних містах. Потім те, що було зібрано, підлягало сортуванню та відправленню на окуповані території.

За осінь 2014 р., наприклад, у звільнені та прифронтові населені пункти Донецької та Луганської областей було завезено 20 т картоплі, моркви, цибулі, червоного буряка та фруктів із західної України. Крім того, понад 1000 коробок із продуктовими наборами на 150 грн кожна – крупи, борошно, консерви, тушонка, соняшникова олія, 500 шестилітрових бутлів води, шкільне приладдя, засоби гігієни. Також привезли тонни пакунків із теплим одягом і взуттям як нового, так і того, що було у вжитку. Після цього доставили ще 13 т різного вантажу – півтори тисячі наборів продуктів, будматеріали, 2 т одягу з Ковеля, Рівного, Закарпаття, Волині, Кривого Рогу. Вантаж роздавали у Слов'янську, Краматорську, Лисичанську, Северодонецьку, Рубіжному, Кремінній і навіть провозили гуманітарну допомогу на окуповані території – у Донецьк і Луганськ. Понад трьох тонн продуктів харчування надійшло від адвентистів із Миколаївської, Одеської та Херсонської областей: борошно, різноманітні крупи, соняшникова олія, консерви, макаронні вироби. Одне херсонське підприємство пожертвувало 2 т борошна. Також було зібрано 700 кг одягу. Зібрана допомога було відправлена до Маріуполя.

Наведемо приклад групи адвентистських пасторів з Дніпропетровська, які вже вдруге вирушили разом зі своїми родинами до Слов'янська 5 липня 2015 р. Місцевий пастор Сергій Голіков, який виконував обов'язки керівника проєктів ADRA та "Східного янгола", скеровував цих будівельників до місць, де потрібно було звершувати роботу та забезпечував будівельними матеріалами. Перший будинок, ремонт якого взялися робити адвентистські будівельники, був значно пошкоджений. Під час захоплення Слов'янська російськими ополченцями останні зупинилися в цьому будинку, а господарів дому вигналі геть. А коли сім'я повернулася назад – багатьох їхніх речей уже в будинку не було.

Другий будинок, що відновлювали пастори з Дніпропетровська, був пошкоджений розривом мін та снарядів, а паркан – осколками. Ця команда будівельників відвідала ще чотири будинки, які вони відбудували, коли прийїжджали попереднього разу. Також восени 2014 р. в м. Слов'янську засклили вікна школи, у м. Лисичанськ вставили вікна в ліцеї та відремонтували покрівлю. Також засклили вікна в цілому під'їзді у дев'я-

типоверховому будинку. Директор Лисичанського ліцею, мерія Лисичанська, облдержадміністрація подякували бригаді будівельників безпосередньо на робочому місці через замісника керівника Луганської облдержадміністрації Ольгу Лишик. У складі лисичанської бригади були чотири пастори та рядові члени громад із Ковеля, Рівного, Тячева, Торчина та інших міст.

Також у жовтні 2014 р. громади церкви АСД м. Запоріжжя разом з ADRA України приєдналися до проекту "Східний янгол". Того ж дня до церкви прийшли 45 сімей переселенців зі Сходу України, які потребували матеріальної допомоги. Для них були закуплені та роздані продуктові набори. У серпні 2014 р. бригади пасторів Західної конференції ЦАСД планували їхати в м. Дебальцево, де через обстріли було зруйновано адвентистський дім молитви. До складу будівельної бригади входили п'ять пасторів, один пастор-пенсіонер та кілька рядових членів церкви. Однак через певні обставини вони зупинилися у м. Слов'янськ. Бригада відновила кілька пошкоджених будинків членів церкви у м. Слов'янськ. Зібрані кошти ADRA України та Західної конференції ЦАСД становили 17 тис. грн, що витратили на купівлю будматеріалів.

Діяльність ADRA активно висвітлюють засоби масової інформації. Зазвичай це масмедіа протестантського спрямування, що звучує коло цільової аудиторії, оскільки більшість населення не має можливості почути (або не хоче) про благодійні вчинки цієї організації. Однак світські ЗМІ теж не оминають увагою благодійну діяльність ADRA. Наприклад, на сайті "Паралель медіа", у розділі новини Луганська та України Володимир Лермонтов дякує за гуманітарну допомогу благодійникам України, зокрема й агентству ADRA [8].

Ми бачимо, що зазвичай у масмедіа йдеться про різні акції, розважальні заходи, спрямовані на дітей-сиріт і дітей із сімей, що перебувають у складних життєвих обставинах. Особливий акцент спрямований на допомогу людям з інвалідністю, забезпечення їх інвалідними візками й іншими необхідними речами. Окрім того, звертається увага на проблеми водопостачання місцевого населення Донецька, забезпечення вугіллям, соціальним транспортом соціально незахищених верств, постраждалих внаслідок конфлікту на сході України. Зазначена організація займається також урегулюванням кризових ситуацій в інших регіонах України, що теж показано у ЗМІ. Дуже часто в масмедіа висвітлюються зустрічі, курси, програми, тренінги, що позитивно впливають на емоційний стан людини, та допомагають їй втілити свої плани в життя.

Висновок. Отже, як бачимо, церква АСД досить довго виконує важливі соціальні функції, реалізує на практиці різного роду ефективні програми, спрямовані на поліпшення фізичного та матеріального становища тих людей, які дійсно цього потребують. Внесок адвентистів у соціально-економічний розвиток України, з одного боку, є порівняно незначним, але з іншого боку, за рахунок сумлінного виконання своїх обов'язків перед державою пересічні адвентисти й адвентисти-бізнесмени служать потребам суспільства в міру своїх можливостей. Оскільки всі вчинки адвентистів підпорядковуються християнській етиці, то всі дії представників цієї релігії спрямовані саме на людину, її потреби. Одним із пріоритетних напрямів соціального служіння адвентисти вважають благодійність, тому намагаються максимально проявити себе в ній, допомагаючи людям, які потерпають від голоду, воєнних дій, конфліктів тощо. Ця допомога здійснюється Адвентистським агентством допомоги і розвитку (ADRA), яке намагається вті-

лювати у життя різні проекти, що мають на меті допомогти нужденним. Особливо останнім часом діяльність агентства активно здійснюється на території Донецька. ADRA надає як психологічну, так і матеріальну допомогу, що дає можливість нужденним людям усувати різні проблеми. З огляду на звіти, викладені ADRA для ознайомлення, ми можемо побачити, як вони реалізують промовлячі, непродовольчі й інші програми як на сході України, так і в інших регіонах нашої країни.

Список використаних джерел

1. Кралюк П. Реформація – втрачений шанс українців? [Електронний ресурс] / П. Кралюк. – Режим доступу : <https://www.radiosvoboda.org/a/27966515.html>. – Назва з екрана (22.08.2020).
2. Лопаткин Р. Социальные доктрины современных российских протестантов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.gazetaprotestant.ru/2011/05/socialnye-doktriny-sovremennyh-rossijskix-protestantov>. – Название с экрана (20.08.2020).
3. Зуев Ю. Социальные концепции религиозных объединений России: первый опыт самоопределения / Ю. Зуев // Государство, религия, церковь в России и за рубежом. – 2010. – Вып. 4. – С. 35–45.
4. Жаловага А. С. Социальні церковні доктрини як антропологічна основа сучасного християнського проповідування / А. С. Жаловага // Українське релігієзнавство. – 2002. – Вип. 21. – С. 45–54.
5. Релігійна свобода: Міжконфесійний діалог як складова становлення громадянського суспільства : наук. щорічн. / за заг. ред. А. Колодного, Г. Попова, Л. Филипович та ін. – К., 2007. – С. 13–17.
6. Wagner K. Toward a Holistic Approach to Relief, Development, and Christian Witness: With Special Reference to ADRA's Mission to Naxcivan, 1993–2003: PhD / K. Wagner // Pasadena. – 2004. – P. 273–279.
7. Quick statistics on the Seventh-day Adventist church [Electronic source]. 2018. – Access mode : <https://www.adventistarchives.org/quick-statistics-on-the-seventh-day-adventist-church>. – Name from the screen (10.08.2020).
8. Новости Луганска и Украины. "Паралель-медиа". [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://paralel-media.com.ua/p74802.html>. – Название с экрана (03.09.2020).
9. Меренков Г. А. Харитативна діяльність пізньопротестантських церков в Україні: тенденції розвитку / Г. А. Меренков // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Сер.: Історичні науки. – 2019. – № 3. – С. 22–28.
10. Чернушка І. Г. Сучасний стан та основні тенденції розвитку адвентизму в Україні / І. Г. Чернушка : дис. ... канд. філос. наук. – Рівне, 2016. – 187 с.
11. Докаш В. Інституалізація адвентизму в Україні / В. Докаш, І. Чернушка. // Світгляд – Філософія – Релігія : зб. наук. праць. – 2015. – № 8. – С. 146–159.

References

1. Kralyuk P. Reformaciya – vtrachenyj shans ukrajinciv? URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/27966515.html>. – Nazva z ekrana (22.08.2020).
2. Lopatky'n R. Socy'al'nye doktry'ny sovremennyh rossy'jsky'x protestantov URL : <http://www.gazetaprotestant.ru/2011/05/socialnye-doktriny-sovremennyh-rossijskix-protestantov/>. – Nazva z ekrana (20.08.2020).
3. Zuev Yu. Socy'al'nye koncepcy'y' rely'gy'ozny'x ob'edy'neny'j Rossy'y': pervyj opyt samoopredeleny'ya // Gosudarstvo, rely'gy'ya, cerkov' v Rossy'y' y' za rubezhom. 2010. Vyp. 4. S. 35-45.
4. Zhalovaga A.S. Social'ni cerkovni doktry'ny' yak antropologichna osnova suchasnogo xry'sty'yans'kogo propoviduvannya // Ukrayins'ke religijeznavstvo. 2002. Vy'p. 21. S. 45-54.
5. Religijna svoboda: Mizhkonfesiynyj dialog yak skladova stanovlennya gromadyans'kogo suspil'stva. Naukovyj shhorichny'k. Za zagal'noyu redakciyeyu d.filos.n. A.Kolodnogo, k.istor.n. G.Popova, d.filos.n. L.Fy'ly'povy'ch ta in. Ky'yiv, 2007. S. 13-17.
6. Wagner K. Toward a Holistic Approach to Relief, Development, and Christian Witness: With Special Reference to ADRA's Mission to Naxcivan, 1993–2003: PhD / K. Wagner // Pasadena. 2004. R. 273-279.
7. Quick statistics on the Seventh-day Adventist church (2018) URL : <https://www.adventistarchives.org/quick-statistics-on-the-seventh-day-adventist-church>. – Nazva z ekrana (10.08.2020).
8. Novosti' Luganska y' Ukray'ny. "Parallel'-medya". URL : <http://paralel-media.com.ua/p74802.html>. – Nazva z ekrana (03.09.2020).
9. Mierienkov H. A. Kharytaty'vna diialnist' piznoprotestants'kykh tserkov v Ukraini: tendentsii rozvytku / H. A. Mierienkov. // Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriya: Istorychni nauky. 2019. № 3. S. 22–28.
10. Chernushka I. H. Suchasnyi stan ta osnovni tendentsii rozvytku adventyizmu v Ukraini: dys. kand. filos. nauk / Chernushka Ivan Havrylovych – Rivne, 2016. – 187 s.
11. Dokash V. Instytualizatsiia adventyizmu v Ukraini / V. Dokash, I. Chernushka // Svitoglyad – Filosofiia – Relihiia. Zbirnyk naukovykh prats. 2015. №8. S. 146–159.

В. В. Куриляк, канд. техн. наук

Національний університет "Острожська академія", Острог, Україна

НАПРАВЛЕННЯ БЛАГОТВОРИТЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕРКВИ АДВЕНТИСТІВ СЕДЬМОГО ДНЯ

Представлен аналіз благодійної діяльності церкви адвентистів сьомого дня (АСД) як однієї з представниць протестантського союзу. Визначено, що одним з пріоритетних напрямків соціального служіння обществу адвентисти вважають благодійність, через яку всіляко намагаються допомогти людям, що страждають від голоду, воєнних дій, конфліктів тощо. В частині, зосереджено увагу на домінуючих благодійних програмах адвентистів, таких як "Всхідний ангел" і "Руки надії", через які адвентисти сьомого дня надають матеріальну і іншу допомогу населенню в різних районах України. Встановлено, що адвентисти з моменту свого виникнення і до сього дня виконують важливі соціальні програми, спрямовані на покращення фізичного і матеріального стану соціально незахищених верств населення. Акцентовано увагу на тому, що внесок адвентистів в соціально-економічне розвиток України, з однієї сторони, є порівняно незначительним, а з іншої сторони, за рахунок добросовісного виконання своїх громадянських обов'язків віруючі цієї деномінації систематично служать потребам суспільства в міру своїх можливостей. Своєю обов'язком перед державою і суспільством адвентисти визначають наступними положеннями: добросовісна оплата податків, розвиток бізнесу і створення нових робочих місць, встановлення справжніх людських стосунків і активна благодійність. Встановлено, що життєдіяльність адвентистів підпорядковується християнській етиці: право власності, усердний труд, свобода підприємництва, благодійність. В результаті всі дії представників цієї релігії спрямовані на людину і його потреби. Умовним керівництвом в соціальному служінні адвентистів є "Соціальне вчення Церкви християн адвентистів сьомого дня", в якій викладені принципи соціальної відповідальності адвентистів перед суспільством, частину якого становлять вони самі. Потужною благодійною організацією церкви АСД є "Адвентистське агентство допомоги і розвитку", через яке церква намагається допомогти людям, що опинилися в кризових ситуаціях. Встановлено, що з 2014 р. АДРА активно допомагає жителям на території Донецької і Луганської областей. Проаналізовані звіти АДРА, в яких зазначено, що благодійне агентство адвентистів реалізує продовольствені, непродовольствені і інші програми по всій території України.

Ключові слова: благодійна діяльність, церква адвентистів сьомого дня, протестантизм, Україна.

Valentyna Vasylyvna Kuryliak, PhD

National University of Ostroh Academy, Ostroh, Ukraine

DIRECTIONS OF CHARITY ACTIVITIES OF THE SEVENTH-DAY ADVENTIST CHURCH

The article presents an analysis of the charitable activities of the Seventh-day Adventist Church as one of the representatives of the Protestant community. It was determined that one of the priority areas of social service to the community, Adventists consider charity, through which they try in every possible way to help people suffering from hunger, hostilities, conflicts and the like. In particular, attention is focused on the dominant Adventist charitable programs, such as: "The Eastern Angel" and "Hands of Hope", through which Seventh-day Adventists provide material and other assistance to the population in different parts of Ukraine. It has been established that from the moment of their inception to the present day Adventists have been carrying out important social programs aimed at improving the physical and material situation of socially unprotected segments of the population. Attention is focused on the fact that the contribution of Adventists to the socio-economic development of Ukraine, on the one hand, is relatively insignificant, but on the other hand, due to the conscientious fulfillment of their civic duties, believers of this denomination systematically serve the needs of society to the best of their ability. Adventists define their duty to the state and society as follows: paying taxes in good faith, developing business and creating new jobs, establishing real human relations, and active charity. It has been established that the life of Adventists is subject to Christian ethics: property rights, hard work, freedom of entrepreneurship, charity. As a result, all actions of the representatives of this religion are aimed at a person and his needs. A conditional guide in the social ministry of Adventists is the "Social Teachings of the Church of Seventh-day Adventists", which sets out the principles of social responsibility of Adventists to the society of which they themselves are a part. A powerful charitable organization of the Seventh-day Adventist Church is the Adventist Relief and Development Agency, through which the Church is trying to help people in crisis situations. It has been established that since 2014, ADRA has been actively helping residents in the Donetsk and Luhansk regions. The reports of ADRA were analyzed, according to which it was established that the Adventist charitable agency implements food, non-food and other programs throughout Ukraine.

Keywords: charitable activities, Seventh-day Adventist Church, Protestantism, Ukraine.

УДК 27-5:82'06.09

DOI: 10.17721/sophia.2020.16.6

I. Р. Лазоревич, асп.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, Україна

ORCID: 0000-0002-0445-1728

e-mail: i.lazorevych@chnu.edu.ua

САКРАЛЬНІСТЬ У ПАЛІТРИ СУЧАСНОЇ ЛІТЕРАТУРИ: ГУМАНІЗМ ЧИ ЦІННІСНА ДЕСТРУКТИВНІСТЬ?

У секуляризованому суспільстві на тлі стрімкого розвитку технологізації та глобалізації спостерігаємо водночас і інтенсивне "повернення" сакрального. Воно "повертається" разом зі зростанням ностальгії за персоналістичністю соціальних взаємин. І це повернення відображається, зокрема, через феномени сучасного мистецтва – деякі з них наснажені відповідним символізмом та емоційною атмосферністю. Нині сакральне – це не тільки релігійне явище. Це й одна з основних категорій ціннісної свідомості, що стосується антропологічної реальності в усьому її розмаїтті. Проаналізовано вияви християнського світобачення та сакральних смислів у сучасній літературній творчості, засоби їхнього вираження та символізм. Здійснено розгляд низки особливо популярних фантастичних романів початку третього тисячоліття, а також культові літературні твори, де сакральність прихована під іншими смисловими пластами. Осмислено і зворотний бік християнської сакральності – на матеріалі художніх творів про демонів та сатану, й основні ідеї та художні призначення цих творів. Усе це підпорядковано меті досягнути вплив уявлень про сакральне (і взагалі – трансцендентне) в його сучасному культурному вираженні на трансформації естетичної аксіосфери.

Ключові слова: сакральність, мистецтво, література, релігія, віра, Бог, людина, культура, профанність, символізм.

"Усе нове – давно забуте старе" – мудрість, що стає дійсністю, коли йдеться про художні інтерпретації релігійних уявлень як минулого, так і сьогодення. І навіть тоді, як зазначає В. Глаголев, коли "священні книги прямо вказують на певну ключову подію, – скажімо,

сходження Ісуса Христа в пекло, – обставини цієї релігійної події відтворюються митцями в міру тих фантазійних можливостей, які зумовлюють їхній історичний час і здатність висловити їхні особливості в неповторній художній манері" [6, с. 1].